

hem viris exceptum est. Totum in admirationem rapiunt animum ambitiosa illa honoris eogia, quibus à Viris doctissimis insignitur; inter quæ illud ad invidiam usque gloriosum, quod Amstelodamensis Editionis Curator, vir planè doctus, in fronte Voluminis tituli loco præscripsit: *Antiquitatis Thesaurus*. Nosti enim, Cardinalis amplissime, quantum sit hodie tituli hujus decus, postquam viri insignes Grævius, & Gronovius ingentibus illis mole & eruditione Voluminibus præfixum veluti consecrarunt. Quæ de Lucubrationibus hisce prædicent Ephemeridum Authores, Belgici, Gallici, Trevoltiani, plenis manibus laudes cumulantes, cur tibi in memoriam revocemus, nihil est. Quid præla? Nonne illis semel, iterum & sæpius, ut Eruditorum votis sufficerent, in iis recudendis brevi vigintiannorum spatio fuit laborandum? Postquam enim in amplissimo Commentariorum universæ Scripturæ opere vulgatas semel admirati fuerunt Eruditi, intellexeruntque, se in uno hoc Opere quid proficerent habere plurimum, votis sollicitatum & precibus Avenionensem Typographum adegerunt, ut à Commentariis seorsum collectis Dissertationibus illis, excusisque, publicæ utilitati & desiderio consuleret. Sed majora erant, quàm ut unica Editione explerentur, vota; quibus proinde Amstelodamenses Typi suppetias tulerunt. Nec satis hac: iterum poscuntur ad prælum, iterumque impetrata Editio à Parisiensibus Impressoribus. At orbis desiderio nondum satisfactum: paruerunt rursus unà cum vasto Commentariorum opere Parisiis, anno 1726. Cæteras tandem omnes excipit nostra hæc Latina Editio; & ita excipit, ut novo ac meliori collocata in lumine, quantum ab Authore in nostra præla gloriæ refunditur, tantum ipse vicissim ab illis novi fulgoris recipiat. Qui enim antea Gallicas tantùm aures instruebat Calmetus, omnibus posthac omnium Gentium Eruditis utilitati servit & deliciis. Quorsum verò tam grandia de eruditissimis Lucubrationibus effati sumus? Nimirum ut conceptam de Te, viro non dignitate tantùm, sed & scientia, ingenio, & probitate Principe, vastam illam ideam utcunque totam explicaremus. Quam de Te opinionem jam inde concepimus, cum vetustissimæ nobilitatis insignibus, atque parta tot egregiè factis, quot Avorum tuorum memoriam perennant, gloria non contentus, inde virtutis excitamenta sumpstisti, undè aliis otii fomentum deducitur. Nobilis ille ad studia, ac præclarissima quæque ardor cum ingenii perspicacitate, atque ex-

pref.

pressa ad virtutem indole conjunctus eò Te revexit, ut in Urbe, quam Scientiæ incolunt & Religio, inferiores multos, pares raros, superiores nullos haberes. Quare ad Virum, in imaginem futuri Principatus jam efformatum, ambitiosæ dignitates ex tunc certatim convolarunt. Statim enim in præclarissimum Advocatorum Condiitorialium, uti vocant, Collegium adlectum, statim etiam ad majora evocandum Pontifices Summi censuerunt; ex quo munus aliud nacti sunt sat dignum, quod tibi, tanto Viro, committerent. Renunciaris ergo à Clemente XI. & Innocentio XIII., justis illis meritorum æstimatoribus, Doctor in Decretis, Fidei Promotor, S. Officii Consultor, Basilicæ Vaticanæ Canonicus, ac tandem Sacræ Congregationis Concilii A' secretis, amplissimi nempe Coetus, Ecclesiis universi, qua latè patet, terrarum orbis jura dantis, asserentisque, Interpres, & veluti oraculum. In summo munere summa omnium vota, ut modestissimè dicam, explesti. Tanta fide, & diligentia excutiebas omnia, tanta perspicuitate consulta Patribus exponebas, tanta res arduas circumspectione tractabas, tanta prudentiæ maturitate consilia suggerebas, quantum planè summo ubique per orbem obsequio sacræ illius Congregationis excepta oracula demonstrant. Rapiebantur summa Eruditorum contentione folia illa Typis impressa, in quibus exhibitæ ad consulendum Patribus quæstiones tua opera digestæ, discussæ etiam interdum, nec rarò expressa sententia tua, rationibusque firmata, proponebantur. Stabunt hæc perpetua eruditionis, scientiæ, & prudentiæ tuæ monumenta, documento posteris virtutis tuæ, & doctrinæ futura. Unum erat, quod in tanta scientiæ, & prudentiæ gloria desiderare Eruditi viderentur; vel minorem scilicet nominis tui famam, vel saltem minorem, quàm pro meritis, Antistitis Summi in Te favorem; quò scilicet æternùm præclaris hisce studiis addicto Te, grandia mole conficerent è Scriptis illis volumina, grande Bibliothecarum decus, & momentum. At Ecclesiæ commodis serviendum erat, committendumque, ut Benedictus XIII. gloriosissimis Decessoribus suis Innocentio XIII. & Clementi XI. in cæteris omnibus non inferior, in Te beneficiis, & honoribus cumulando nequaquam concederet. Theodotianis proinde Insulis jam auctus, ad Anconitanas meritissimus transveheris, summo bonorum omnium plausu, id tamen unicè querentium, ita scilicet privatæ Ecclesiæ commodis provifum fuisse, ut universalis Ecclesiæ, quæ sibi in Te vindicabat, jura negligenterent. Di-

gna

gna res videbatur Supremi Ecclesiae Praesulis providentia, nec longa sane illi consultatione opus fuit, ut Purpuram tibi, & inter Ecclesiae Principes locum decerneret; quod scilicet & accessio fieret honoris, & universalis Ecclesiae rebus optimè consuleretur. Delata est tandem Viro summo Dignitas non impar: vocatus est à summo Hierarcha in partem curarum totius Ecclesiae Vir, cui ad tantum pondus sustinendum nihil deerat, non vetustissimae nobilitatis decus, non scientiae dignitas, non prudentia singularis. Quibus rebus omnibus magna nobis speranda, & captato de praeteritis omine, & de praesentibus certo pignore tenemus. Praeteriti sunt temporis, sed & beneficio praesentia, quae tibi accepto refert Hispania; Te enim cum delectis ab Innocentio XIII. eximiis Viris auctore, molienteque, laudatissima illa prodit Constitutio, universi per Hispanias Regularis, & Saecularis Cleri mores ad primariam Sanctitatem refingens. Te Fidei Promotore, duodecim Caelituum consecratis Nominibus, ac tribus aliis decretis Sanctitatis honoribus secundariis, tam felici incremento Religio provecta est, quanto antea nè integro quidem saeculo creverat. Inter praesentia verò Principatus tui decora illud sanè praclarum reputandum est, Te scilicet novis ita impendisse, ut veteribus etiam non deesses. Fidei Promotoris, S. Officii Consultoris, Advocati Concistorialis, S. Congregationis A' secretis, Episcopi, Cardinalis muneribus, unus omnibus, solus tantis diu sufficis. Magna haec majoribus extenuas. Quam olim operam Summis Pontificibus, Benedicti XIII. feliciter regnantis Decessoribus, in rebus maximi ad Ecclesiam momenti non utilem tantum, sed & felicem contulisti; ea nunc pariter, sed majori autoritate validiore Pontificias de Ecclesia universa sollicitudines relevas, rebus omnibus contumacibus, etiam & deploratis manum admovens, expediens omnia, ut absque Te ardui tractetur nihil, nihil tractante Te fallat. Haec tui sunt crepundia Principatus, atque his demum initiis, quid nobis de caetero sperandum sit, mente facilius, quam verbis assequimur. Unum superest, ut qui Te ad tantae dignitatis apicem provexit, quod ex eminenti illa specula Ecclesiae suae bonis longius prospiceres, Te pariter sospitet Deus, parem Fidelium votis, parem necessitati vitam largitus.

EMINENTIAE TUAE

Humillimus, & Obsequens. Famulus
Leonardus Venturini.

PRÆFATIO INTERPRETIS.

Neminem sanè arbitror futurum, qui post traditum nostram potissimum operam Latinis literis Viri doctissimi R. P. D. Augustini Calmet Biblicum Dictionarium, rationem ex me quarat, cur ad Dissertationes & Prolegomena in omnes & singulos Sacra Scriptura Libros viri ejusdem longè eruditissimi animum applicaverim. Semel enim inito consilio, nostros homines in eo studii genere juvandi, id erat nobis pariter committendum, ut post inditam rerum Biblicarum generalem quandam ideam, quod in Dictionario egregiè praestitum est, ad singula deinde expendenda dispositi jam animi traducerentur. Ea est enim studendi ratio absolutissima, si omnia prius generali quadam notione teneantur, tum ad singula deinde, syntheticam, ut ajunt, methodo, excutienda descendamus. Hanc Tyronibus regulam in Historia studio praescribit vir doctus D. Langlet in sua Methodo ad Historia studium à Gallico Auctoris Italicè excusà Venetiis, to. 2. in 8. Hanc instruit viam ad studium Sacra Scriptura Vir eruditissimus, cujus modò Opus Latine traditum damus, in Praefatione ad Bibliothecam Sacram, quam Biblico Dictionario praefixit. Sunt autem Prolegomena & Dissertationes Biblica, quas Latinis auribus recitamus, aptissime, ut studiosos Lectores plenius instruant; cum & elaboratissimi Commentarii loco esse possint, & omnium instar ingentium illorum voluminum, quae de singulis Scripturae difficultatibus viri doctissimi omnis, sed maxime recentioris aetatis scripserunt. Periculum rei faciat, si quis vult, unam, quae fortè occurrerit, è Dissertationibus hisce expendendam suscipiens. In Dissertatione de Synedriis, de Successionibus Sacerdotum, quid profecto eorum desideres [si morosas tantum digressiones, & proluxa Orientalium Librorum fragmenta Latina adjecta interpretatione excipias] quae Seldenus tribus spissis voluminibus complexus est? Quae ille pariter singulari opere de Diis Syris collegit, hac majoris momenti omnia in Dissertatione de Numinibus Phoenicum & Chanaanorum noster exhibuit. Laudatissima illa Joannis Alberti Fabricii de Apocryphis utriusque Testamenti volumina, minus utique desiderantur postquam optima quaeque, & suis disposita locis, ac maxime in Dissertationibus de Apocryphis Evangeliiis, & de Actis Pilati deducta ab Auctore, ac selecta tenemus. Nec optima tantum excerpit vir doctissimus; sed meliori collocat in lumine, novis à se inveltis confirmat, plurima addit, ad criticæ trutinam expendit omnia, certa ab incertis secernit. Passim haec inter legendum offendas, ut nihil immorandum nobis censeamus in peculiaribus Dissertationibus indicandis. Nova tamen si quis designari à nobis aliqua voluerit, adeat Dissertationem de Gog & Magog, de Chronologia, & in Dissertatione de Numinibus Moabitarum quam affert de luctu super mortuo Hebraeis interdito eruditissimam expositionem.

Neque is ego sum, qui laudibus hisce meis detractum aliquid voluerim de aestimatione Operis multò quam volumina haec nostra amplioris, perpetuorum nempe in S. Scripturarum Commentariorum. In illo enim aequè omnia majoris minorisque indaginis excussa, ingenti sanè ad eruditionem comparandam, commodo habemus; hic verò majoris tantum moliminis res tra-